

Warszawa, 12 maja 2020 r.

Opinia prawna

Niniejszą opinię sporządzono na zlecenie Polskiego Towarzystwa Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych „TEPIS” z siedzibą w Warszawie.

Przedmiotem opinii jest odpowiedź na pytanie, czy w odniesieniu do tłumaczeń ustnych tłumacz przysięgły może powiększyć swoje wynagrodzenie o 25 % ze względu na występowanie w tłumaczeniu frazeologii i terminologii specjalistycznej.

Stan faktyczny

W trakcie kontroli prowadzonej przez Wojewodę stwierdzono, że tłumacz przysięgły dopuścił się nieprawidłowości polegającej na pobieraniu wynagrodzenia za tłumaczenie ustne powiększonego o 25 % w związku z tłumaczeniem specjalistycznym. Za przyczynę tej nieprawidłowości uznano wadliwe stosowanie przepisów prawa w zakresie stawek wynagrodzenia. Zdaniem organu podwyższenie stawki o 25 % ze względu na występowanie terminologii specjalistycznej dotyczy jedynie tłumaczeń pisemnych, nie ma natomiast zastosowania w przypadku tłumaczeń ustnych.

Analiza prawna

Na kanwie powyższego stanu faktycznego przedmiotem analizy były następujące akty normatywne:

- ustawa z 25.11.2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz. U. 2004 Nr 273 poz. 2702 z późn. zmianami) – dalej w skrócie UZTP
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 24.01.2005 r. w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego (Dz.U.2005.15.131 z 2005.01.26 ze zm.) – dalej w skrócie Rozporządzenie MS

Regulacja § 2 i 6 Rozporządzenia MS

Tłumacz przysięgły swoje wynagrodzenie, za czynności wykonane na żądanie sądu, prokuratora, Policji oraz organów administracji publicznej, określa na podstawie

Rozporządzenia MS. W tym akcie prawnym zostały określone stawki wynagrodzenia za sporządzenie tłumaczenia poświadczonego. § 2 ust. 1 Rozporządzenia MS odnosi się do tłumaczeń pisemnych, określono w nim stawki za stronę tłumaczenia. § 6 Rozporządzenia MS określa sposób ustalenia wynagrodzenia za tłumaczenie ustne, w swojej treści odsyła do stosowania stawek przewidzianych dla tłumaczeń pisemnych, tj. do § 2 ust. 1 pkt 2 i powiększenia ich o 30%, a w postępowaniu przyspieszonym o 100%. Miarą w tym przypadku jest każda rozpoczęta godzina obecności tłumacza przysięgłego.

Regulacja § 3 Rozporządzenia MS

§ 3 Rozporządzenia MS dotyczy szczególnych sytuacji, które uzasadniają podwyższenie stawki o 25 %. Taką przesłanką, zgodnie z § 3, jest między innymi tłumaczenie tekstu zawierającego frazeologię i terminologię specjalistyczną. Jej występowanie uprawnia tłumacza przysięgłego do powiększenia swojego wynagrodzenia o 25 %. Prawodawca w tym przepisie posługuje się pojęciem „tekstu”. Właśnie posłużenie się przez Prawodawcę słowem „tekst” powoduje, że nasuwają się wątpliwości co do zakresu stosowania podwyższonej stawki wynagrodzenia. Wyjaśnienie znaczenia tego pojęcia jest kluczowe w ustaleniu, czy przepis odnosi się wyłącznie do tłumaczeń pisemnych, czy zarówno do pisemnych, jak i ustnych.

Do rozstrzygnięcia zatem pozostaje kwestia interpretacji słowa „tekst”. Ponieważ w Rozporządzeniu MS nie ma definicji legalnej tego pojęcia, słusznym wydaje się odwołanie do definicji dostępnych w literaturze. Dodać należy, że pojęcie „tekstu” pojawia się w Rozporządzeniu MS jedynie w § 3, zatem nie jest możliwe również posilkowanie się kontekstem wynikającym z innych zapisów Rozporządzenia, które mogłoby przybliżyć wolę Prawodawcy.

Prof. zw. dr hab. Aleksander Wilkoń wskazuje, że „*Tekst w naszym ujęciu to przekaz pisany lub oralny, tworzący skończony lub nieskończony ciąg zdań lub jedno zdanie (bądź wyrażenie w funkcji zdania), związany z określonym gatunkiem, funkcją i strukturą semantyczną ponadzdaniową. Jest to ciąg linearny, który jednak ma też strukturę paradygmatyczną, pionową w zakresie organizacji semantycznej tematu*”¹.

¹ Wilkoń A., Spójność i struktura tekstu: wstęp do lingwistyki tekstu, 2002, Kraków.

Teresa Dobrzyńska charakteryzuje pojęcie tekstu w sposób następujący: „Jednostka zwana tekstem obejmuje ciągi wyrazowe o różnej rozpiętości, rozmaitym stopniu złożoności i różnie przekazywane. Jej manifestację stanowią wypowiedzi zarówno wielo-, jak i jednozdaniowe, proste komunikaty potoczne i teksty literackie o skomplikowanej, kunsztownej strukturze, przekazy językowe pisane oraz mówione”²

Kolejna definicja pochodzi z jednej z ważniejszych pozycji współczesnego językoznawstwa, w jej treści możemy przeczytać: “When people speak or write, they produce text; and text is what listeners and readers engage with and interpret. The term ‘text’ refers to any instance of language, in any medium, that makes sense to someone who knows the language; we can characterize text as language functioning in context”³.

Jeszcze jedna anglojęzyczna definicja tekstu: “Text – a continuous piece of spoken or written language, especially one with a recognisable beginning and end.”⁴

Z wskazanych wyżej definicji wynika, że słowo „tekst” odnosi się zarówno do formy wypowiedzi pisemnej, jak i ustnej. Teksty mogą być wyrażone poprzez zapisanie ciągu znaków graficznych lub przy użyciu znaków fonetycznych. Dokonując zatem wykładni językowej zapisu § 3 Rozporządzenia MS słusznym wydaje się interpretowanie go w sposób pozwalający na stosowanie podwyższonej stawki wynagrodzenia zarówno do teksów tłumaczenia pisemnego, jak i tekstów tłumaczenia ustnego. Wedle aktualnego brzmienia przepisu § 3 Rozporządzenia MS nie ma przeciwwskazań do takiego jego rozumienia i stosowania.

Przypuszczać należy, że gdyby Prawodawca chciał, aby § 3 miał zastosowanie jedynie do tłumaczeń pisemnych posłużyłby się w tym zapisie jednoznacznym pojęciem tłumaczenia pisemnego, czego nie uczynił.

Także względy logiczne przemawiają za taką interpretacją przepisu. Słownictwo specjalistyczne może bowiem występować zarówno w słowie pisanym, jak i mówionym. Występowanie tego słownictwa, bez względu na jego formę, powoduje, że od tłumacza

² Dobrzyńska T., Tekst: próba syntezy, 1993, Warszawa.

³ Halliday M.A.K. (2014), Introduction to Functional Grammar, Wydanie 4, Revised by Christian M.I.M. Matthiessen, Londyn/Nowy Jork: Routledge.

⁴ Trask R.L., (2007), Language and Linguistics. The Key Concepts, Wydanie 2, Londyn/Nowy Jork: Routledge.

przysięgłego wymagana jest specjalistyczna wiedza z danej dziedziny. W obu przypadkach tłumacz przysięgły musi mieć odpowiednie umiejętności oraz przygotowanie. To przygotowanie inaczej wygląda w sytuacji tłumaczenia pisemnego, w trakcie którego tłumacz może na bieżąco sprawdzać poprawność, czy znaczenie pojawiających się pojęć. W przypadku tłumaczenia ustnego tłumacz zazwyczaj jeszcze przed przystąpieniem do czynności musi przypomnieć sobie słownictwo, czy wręcz przyswoić zupełnie nowe pojęcia z danej dziedziny.

Wnioski

Zgodnie z aktualnym brzemieniem przepisu § 3 Rozporządzenia MS dopuszczalne jest interpretowanie przepisu w sposób pozwalający na stosowanie podwyższonej stawki o 25 % w przypadku występowanie w tłumaczeniu ustnym frazeologii oraz terminologii specjalistycznej. Tłumacze przysięgli zatem mają prawo do wyliczenia swojego wynagrodzenia za wykonane tłumaczenie ustne z uwzględnieniem podwyższenia.

Nie należy przy tym tracić z pola widzenia, że o wysokości wynagrodzenia przyznawanego tłumaczowi przysięgłemu w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy decyduje podmiot zlecający takie tłumaczenie (sąd, prokurator, Policja, organ administracji publicznej) na podstawie przepisów obowiązujących w danym postępowaniu (tj. Kodeksu postępowania karnego, Kodeksu postępowania cywilnego, Kodeksu postępowania administracyjnego albo Ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi). Tym samym kwestionując wysokość wynagrodzenia wpisanego do repertorium wojewoda de facto kwestionuje prawomocne postanowienie właściwego podmiotu władzy publicznej. Mając na uwadze fakt, że w zakresie wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego sądy dokonują różnych, niekiedy wzajemnie sprzecznych interpretacji przepisów prawa⁵, powoływanie się przez wojewodę wyłącznie na jedną z możliwych interpretacji oraz formułowanie na tej podstawie zastrzeżeń w protokole pokontrolnym wydaje się nieuzasadnione.

Monika Antosik-Bandurska

Monika Antosik-Bandurska, adwokat

⁵ por. Gugąła, P. Antosik-Bandurska M. (2019) Wykonywanie zawodu tłumacza przysięgłego w kazusach i komentowane tam orzeczenia sądów.